

Plan van Aanpak Samenlevingsprogramma 2019-2022



Opdracht

De gemeenteraad van Molenlanden heeft op 2 januari 2019 het college de opdracht gegeven tot het opstellen van een Plan van Aanpak voor een Samenlevingsprogramma 2019-2022 en bij de totstandkoming daarvan de raad te betrekken. Centraal in de opdracht staat dat het samenlevingsprogramma een concrete vertaling is van de ambities van de raad en het college die vertaald zijn in daadkrachtige activiteiten in de periode 2019-2022 en op veel draagvlak kan rekenen in de omgeving.

Plan van Aanpak

In dit plan van Aanpak wordt aangegeven waarom het Samenlevingsprogramma wordt opgesteld, welke stappen we nemen om tot dit programma te komen en wat we ermee willen bereiken.

Wat is het samenlevingsprogramma?

Het Samenlevingsprogramma is als het ware de 'to do' lijst van Molenlanden. Een agenda waarin de mensen die wonen of werken in Molenlanden aangeven wat er met prioriteit moet worden opgepakt, aangepakt of in gang moet worden gezet. Uiteraard betrekken we hier ook diegene bij die op andere manieren met Molenlanden begaan zijn, denk hierbij aan onze buurgemeenten en andere overheden. Het Samenlevingsprogramma sluit aan bij wat van waarde wordt gevonden in Molenlanden en bij de uitdagingen die er zijn.

Uitgangspunten

Het college heeft een aantal uitgangspunten geformuleerd waar de aanpak om te komen tot het samenlevingsprogramma aan moet voldoen:

Naar gedeelde ambitie

De ambities genoemd in het coalitieakkoord en de verkiezingsprogramma's worden als input gebruikt voor de thema-ontmoetingen. In tegenstelling tot de opdracht zullen deze ambities niet leidend zijn bij de verdere formulering van de activiteiten. We sluiten aan bij de samenleving; de opbrengst uit de ontmoetingen bepalen het Samenlevingsprogramma.

Investeer in de ontmoetingen

Contact staat centraal. Het is belangrijk om aan te sluiten bij de inwoners, ondernemers en andere partijen. Door elkaar te ontmoeten kunnen de uitdagingen aangescherpt worden en kan samen gekomen worden tot concrete activiteiten die ertoe doen om de uitdagingen aan te kunnen gaan. In het proces wordt de tijd genomen voor deze ontmoetingen. De ontmoetingen stoppen ook niet als het samenlevingsprogramma is opgeleverd. Het gesprek is en blijft van belang voor Molenlanden. Nieuwe uitdagingen vormen zich tenslotte elk moment.

Sluit aan bij wat er al loopt

Molenlanden begint niet bij nul. Inwoners hebben elkaar al gevonden op diverse thema's en de voormalige gemeenten stonden al in contact met de inwoners. Molenlanden gaat niet nogmaals dezelfde vragen stellen en sluit aan bij de kennis die bij onze inwoners, ondernemers en partners aanwezig is. Informatie die al beschikbaar is wordt benut. Er wordt aangesloten bij bestaande trajecten en bestaande initiatieven. Zo ontsluiten we in rap tempo maximaal de informatie die al beschikbaar is. Dit geeft inzicht in de uitdagingen die per stad of dorp, gemeentebreed, regionaal, nationaal of internationaal aan de orde zijn. Het overall beeld van die informatie wordt ter check wel teruggelegd. Is het actueel? Verdient het NU onze aandacht? Zo komen we van informatie naar agendasetting.

Concreet, daadkrachtig en draagvlak zijn dé kernbegrippen

Bij ieder (gespreks-) onderwerp is er specifieke aandacht voor de kernbegrippen uit de opdracht van de gemeenteraad: 'concreet, daadkrachtig en draagvlak'. Dit is een checklist voor de uiteindelijke 'agenda'. Dit zorgt ervoor dat er heldere afspraken worden gemaakt over de inhoud en het vervolg. Dit uitgangspunt geldt



ook bij de aanpak. De coalitie staat een frisse bestuursstijl voor: actiegericht, geen moeilijke taal, betrokken en oprecht geïnteresseerd.

Helderheid over het product, inhoud en vervolg

Tijdens het proces is het voor alle partijen helder wat er wordt geleverd (product en inhoud). Er worden na iedere ontmoeting heldere afspraken gemaakt over het vervolg en ieders rol. Een algemene "spelregel" en belangrijk in kader van verwachtingenmanagement is dat partijen uit de samenleving de prioriteiten aangeven, maar dat het aan het lokaal bestuur is om de uiteindelijke keuzes te maken over inzet die vanuit de gemeente nodig is, omdat niet alles kan en niet alles kan tegelijk. Op deze wijze is het ook helder dat bij spanning tussen deelbelang versus algemeen belang de gemeenteraad uiteindelijk de beslissing neemt. Een alternatief dat natuurlijk altijd gekozen kan worden, is dat een dorp of stad een onderwerp op de eigen agenda zet of dat inwoners of ondernemers zelf aan de slag zijn of gaan met een onderwerp.

Aanpak

De gemeenschap in en rond Molenlanden is al aan de slag! Het nieuwe gemeentebestuur wil hieraan bijdragen door de meest belangrijke uitdagingen aan te pakken. Het is daarom belangrijk dat we als samenleving snel onze prioriteiten stellen. Tijd om in actie te komen.

Het tijdpad

Het volgende tijdpad wordt benut:

- De aanpak wordt op 22 januari 2019 in de raad besproken. De raad wordt uitgenodigd ideeën aan te reiken om de aanpak te versterken en haar rol en

betrokkenheid te benoemen.

- Op 5 februari 2019 zal het verrijkte Plan van Aanpak voorliggen in de gemeenteraad ter vaststelling.
- Het Samenlevingsprogramma is gereed in mei 2019. Dit is een logisch moment omdat in juli 2019 de gemeenteraad ook over de kadernota besluit. Door het programma input te laten zijn voor de kadernota kan het nieuwe gemeentebestuur meteen de middelen gericht inzetten in de daaropvolgende begroting.

Om dit mogelijk te maken is er naast de lopende activiteiten en ontmoetingen die plaats zullen vinden effectief drie maanden te tijd om de beschikbare informatie te ontsluiten en (hierover) in gesprek te gaan. Het is een periode waarin de voorbereiding van de thema-ontmoetingen, de ontmoetingen zelf én het product samen met de samenleving wordt gevuld en gemaakt. Het is een uitdaging in zichzelf.

Hoe?

De aanpak kenmerkt zich door twee 'sporen' en drie 'aanpakken'.

Spoor 1 (onderste tijdlijn): De onderste tijdlijn geeft aan dat bestaande projecten, processen en netwerkbijeenkomsten reeds gestart zijn en per direct dan ook input geven voor het Samenlevingsprogramma en de thema-ontmoetingen (zie spoor 2). De introductie van het nieuwe gemeentebestuur in de samenleving (alle kennismakingsgesprekken) wordt bijvoorbeeld benut om te horen wat onze inwoners en partners als waardevol en urgent ervaren.



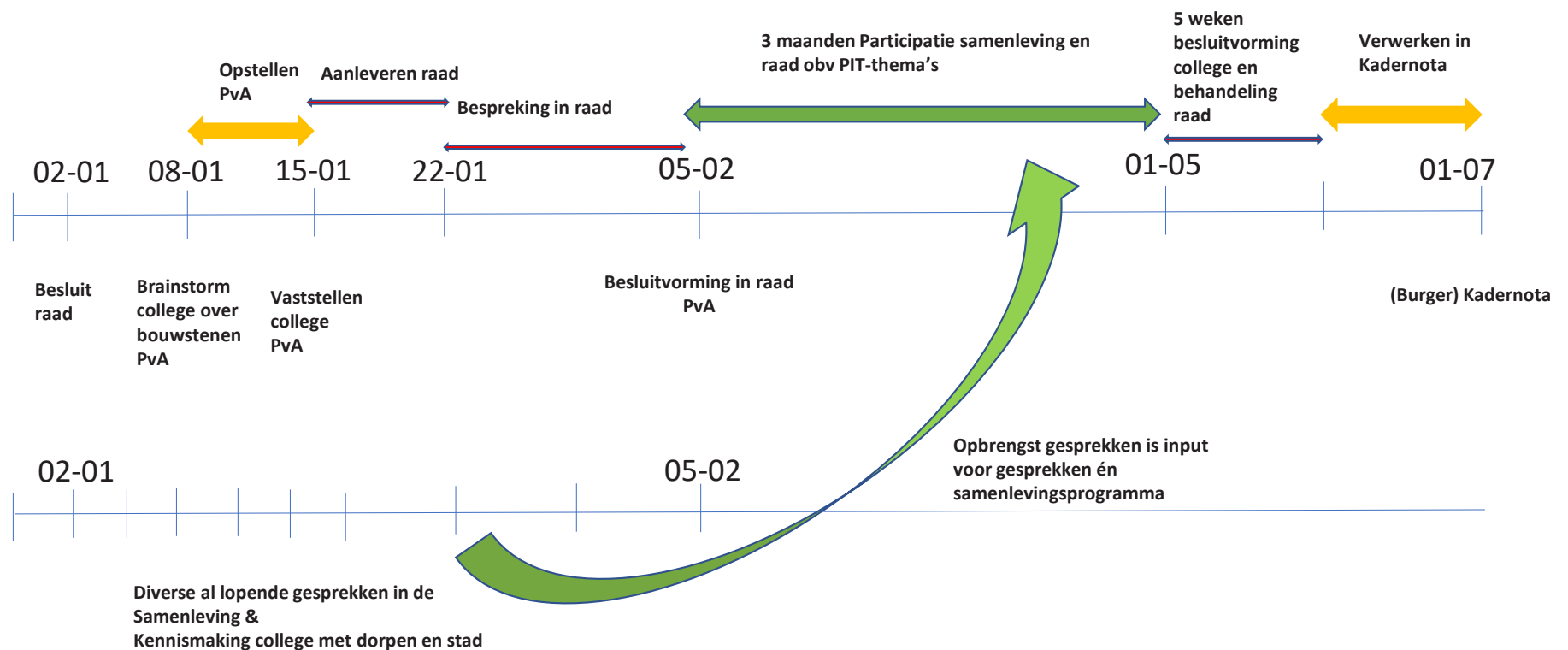
Spoor 2 (bovenste tijdlijn): In de periode tot vaststelling in de gemeenteraad van het Plan van Aanpak op 5 februari 2019 worden door de gemeentelijke organisatie de voorbereidingen getroffen om in thema-ontmoetingen in gesprek te gaan over de thema's met PIT. Er wordt een projectteam samengesteld, een integrale planning gemaakt en er wordt een communicatieaanpak op maat gemaakt. Het projectteam gaat aan de slag met het ontsluiten van reeds bekende informatie ten aanzien van die zaken die inwoners van waarde vinden, uitdagingen die onderkend zijn en acties die zijn afgesproken met de stad en de dorpen.

In de periode tussen 5 februari 2019 en 1 mei 2019 worden de thema-ontmoetingen ingepland en bij voorkeur en waar mogelijk specifiek voor de dorpen en stad voorbereid. Parallel hieraan worden uit de lopende ontmoetingen (spoor 1) aandachtspunten gehaald die hierin moeten worden meegenomen. Denk hierbij aan specifieke onderwerpen die van belang zijn voor een specifiek dorp of stad.

Verdieping op de thema's en het écht via dialoog en beeld te komen tot wat we willen bereiken in de dorpen en de stad vraagt om voldoende tijd om deze ontmoetingen voor te bereiden én dat er voldoende tijd wordt geïnvesteerd in de ontmoetingen zelf.



Tijdlijn Plan van Aanpak



Kenmerkend van het Samenlevingsprogramma is dat de samenleving in zijn totaliteit zorgt voor de agendasetting. De ontmoetingen om tot deze agendasetting te komen, vinden op meerdere manieren plaats. Binnen de twee 'sporen' maken we een ordening naar drie perspectieven.

1. Dorps- en stadsgericht werken

Kenmerkend voor Molenlanden is het aansluiten bij (en vertrekken vanuit) de dorpen en de stad. Alle dorpen en de stad hebben een dorpsoverleg en initia-

tiefnemers hebben de afgelopen jaren hun projecten tot bloei zien komen. Het is dan ook vanzelfsprekend dat we bij het opstellen van het Samenlevingsprogramma aansluiten bij onze dorpen en stad. Concreet doen we dit door aan te sluiten bij de dorpsoverleggen, thematische gesprekken die relevant zijn voor dat dorp of die stad te benutten en zijn we de komende maanden extra zichtbaar als college onder andere door onze kennismakingen in de dorpen en de stad. Door puur 'aanwezig' te zijn staan we open voor wat wordt aangereikt.

Uiteraard wordt er aangesloten bij al bestaande reguliere overleggen/trajecten om het samenlevingsprogramma vorm te geven:

- Maandelijks college op dinsdagmiddag op 'kernbezoek' samen met team Kerngericht werken
- Collegevergaderingen op locatie
- Jaarlijkse aanwezigheid op vijf braderieën, roulerend
- Kennismaking met de dorps- en stadsoverleggen
- Kennismaking met de ondernemersverenigingen

Daarnaast hebben we een kalender opgesteld met alle bijeenkomsten waar we als college en raad aanwezig zijn. Deze staat in bijlage 3.

2. De eigenstandige trajecten van projecten

Gemeentelijke trajecten zoals (woningbouw) ontwikkelingen, herinrichtingen van de openbare ruimte, herontwikkeling van schoollocaties en het Ruimtelijk OntwikkelingsPerspectief (Ottoland, Bleskensgraaf, Molenaarsgraaf-Brandwijk)



doorlopen de eigen trajecten van participatie. Inzichten en opbrengsten uit deze trajecten zijn van invloed op het Samenlevingsprogramma.

3. Bespreken van strategische vraagstukken

Belangrijke input voor de ontmoetingen zijn het coalitieakkoord, **de voor de partijen belangrijke items uit de** verkiezingsprogramma's en **het overdrachtsdocument**. Dit maakt inzichtelijk wat de coalitie en de politieke partijen afzonderlijk van waarde vinden en wat zij als uitdagingen zien. **Ook regiothema's zoals de regionale agenda kunnen deel uit maken van het gesprek over het Samenlevingsprogramma en niet te vergeten de thema's en activiteiten die onze inwoners en ondernemers zelf inbrengen**. In dit plan van aanpak worden deze strategische vraagstukken de thema's met PIT genoemd.

In de aanpak zijn deze thema's onderwerp van gesprek met de samenleving. Het doel is om de kern (= pit) van deze uitdagingen te concretiseren (zijn dit onze grootste uitdagingen en wat willen we precies bereiken) en met de samenleving tot agendering te komen van verdere verkennende acties of al concrete maatregelen. **De uitdaging is om de thema's onderling met elkaar in verbinding te brengen en elkaar te laten versterken waar mogelijk én waar wenselijk ook kennis in te winnen bij experts (bijvoorbeeld op bodemdaling)**. Veel thema's zijn eerder onderwerp van gesprek en ontmoeting geweest met onze partners en de samenleving en hierover zijn waardevolle afspraken gemaakt. We gaan dit niet over doen; we sluiten aan bij wat er nu is.

Thema's met PIT

Thema's met PIT

(voor toelichting zie bijlage 2)



Leven in Molenlanden

- Zorg voor voldoende woningen, die aansluiten bij wat onze inwoners nodig hebben en die ze ook kunnen betalen.
- Actief aan de slag met woningbouwcorporaties

Mens en Samenleving

- Samen zorgen voor onze familie, vrienden en buurtgenoten die dat nodig hebben
- Mensgericht en op maat
- Preventie en betaalbaarheid

Economie

- Het gelijktijdig kunnen genieten van onze groene oase, voor inwoners en toeristen
- Bereikbaarheid en verkeersveiligheid
- Goede aansluiting van onderwijs op arbeidsmarkt in het belang van onze bedrijven

Duurzaamheid en Klimaat

- Actief aan de slag met bodemdaling
- Energietransitie
- Molenlanden van het gas

Beter omgaan met ons gebied

- Verminderen afval
- Verhogen van de biodiversiteit en kwaliteit van ons voedsel

Een passende gemeente

- Draagvlak en invloed
- Bestuursstijl en organisatiekracht
- Dorpsregisseurs
- Scherp op de gemeentelijke uitgaven (en inkomsten) letten
- Harmonisatie van verschillen tussen diverse beleidsterreinen

Werkwijze

Kenmerken van het samenlevingsprogramma

Gedurende het proces wordt de informatie die gaat over waarde, urgentie, samenwerking bijgehouden, evenals ideeën bij de aanpak. Na afloop worden de rode draden opgenomen in het Samenlevingsprogramma. Deze worden langs de checklist gelegd van 'concreet, daadkrachtig en draagvlak'. **Deelnemers aan gesprekken worden vooraf geïnformeerd over de manier waarop het Samenlevingsprogramma tot stand komt en hoe de ideeën verder uitgewerkt kunnen worden.**

Het Samenlevingsprogramma zal een beeld gaan geven van korte- en lange termijn activiteiten. De verschillende activiteiten uit het Samenlevingsprogramma kunnen vooral het eerste jaar in concreetheid variëren. Dit komt door de verschillende grootheden van de vraagstukken, zoals bijvoorbeeld energietransitie voor de hele gemeente Molenlanden versus een vraagstuk over een parkeer gelegenheid in een van de dorpen. Los van de grootte van het vraagstuk wordt in het Samenlevingsprogramma van iedere activiteit concreet en daadkrachtig aangegeven waarom dit vraagstuk zo belangrijk is voor Molenlanden en hoe, door wie en wat er moet gebeuren om een stap verder te komen in de uitwerking en of uitvoering.

Het samenlevingsprogramma is een momentopname, maar geen stilteven. De ontmoetingen in de samenleving stoppen niet na 1 mei; de initiatieven in de samenleving en de concretisering van de PIT-thema's ook niet. De aanpak is dan ook gebaseerd op de gedachte dat het samenlevingsprogramma geen eenmalig en star product is. Het programma is wendbaar en dynamisch om bij te kunnen sturen wanneer de samenleving of vraagstukken hierom vragen. Het Samenlevingsprogramma krijgt een handzame, inzichtelijke en goed raadpleegbare vorm. Het wordt samen met de Samenleving bedacht en vormgegeven.

Betrokkenheid van gemeenteraad

Een aantal van de voorgestelde ontmoetingen zijn speciaal georganiseerde gesprekken in dorpen en stad en gesprekken naar thema's. De leden van de gemeenteraad worden uitgenodigd om aanwezig te zijn bij deze ontmoetingen, themadiscussies te

leiden of bij gesprekken van andere initiatiefnemers mee te praten. Doel is dat de gemeenteraad zich betrokken voelt bij de totstandkoming van het Samenlevingsprogramma. Ook de afweging van de urgentie zal samen met de raad worden gemaakt.

De raad wordt ook uitgenodigd informatie die hen wordt aangedragen te delen met het college en zo ook een bron van informatie te zijn die invloed op het programma.

Rolneming

We gaan niet voor niks het gesprek aan met onze inwoners en ondernemers. We nemen alles wat we horen serieus en we gaan transparant om met de resultaten. Waar we ook transparant in moeten zijn is wie waar verantwoordelijk voor is.

In het proces hebben de partijen uit de samenleving een initiërende - een meedenkende en adviserende rol zodra het gaat over gemeentelijk beleid. Gaat het over initiatieven die uit de samenleving komen nemen we deze uiteraard niet over. De gemeenteraad heeft de besluitvormende rol en het college een adviserende- en trekkende rol. De raad neemt in haar besluitvormende rol, na toetsing van het programma aan de uitgangspunten uit het Plan van Aanpak, een beslissing over het Samenlevingsprogramma. Dit doet zij in het belang van de samenleving en met maximale afweging van het advies van de betrokken partijen. De vertaling hiervan komt terecht in de planning- en controlproducten.



Vinger aan de pols

Gelet op de korte tijdsspanne is het van groot belang goed vinger aan de pols te houden. De voortgang zal worden besproken met:

1. Het college
 2. Het presidium/de agendacommissie
- Uiteraard zal de voortgang ook ambtelijk goed gemonitord worden.
De gemeentesecretaris is ambtelijk opdrachtgever.



Werkbudget

Het Samenlevingsprogramma is voor de mensen die wonen of werken in Molenlanden en degenen die met Molenlanden begaan zijn en wordt samen met hen gemaakt. Zij moeten dan goed geïnformeerd zijn en uitgedaagd worden om mee te denken. Dit betekent extra inzet op het bereiken van inwoners die normaal niet op dit soort ontmoetingen of digitale gesprekken afkomt.

Het college adviseert een werkbudget van € 25.000 vrij te maken en waar mogelijk te dekken uit bestaande budgetten. De stand van zaken komt terug bij de begrotingsbehandeling. Hiernavolgend de opbouw van het benodigde budget.

Kosten	
Campagnemateriaal:	
● Banners per dorp/stad zoals naamgevingstraject; eigen opmaak en bevestiging op locatie	1.000 euro
● Posters	500 euro
Campagnefilm doel Samenlevingsprogramma	6.000 euro
Huur locaties/catering – uitgaande van 20 bijeenkomsten van 650 euro zaalhuur per dorp, inclusief catering	13.000 euro
Inzet Tip Molenlanden – gebruik panel inwoners Het Kontakt/Tip Onderzoek – vraag uitzetten en rapportage over reacties	2.500 euro
Per vraag 250 euro, 10 vragen	
Social media (doelgroepbenadering met advertenties)	500 euro
1 grote (informatie)bijeenkomst afwegingen voor kadernota	1.500 euro
Totaal	25.000 euro

Bijlage 1 | Activiteiten spoor 2

Binnen spoor 2 hanteren we de volgende manier van organiseren.

Koffie met de dorpswethouder

In februari en maart gaan alle wethouders 'hun' dorpen/stad langs voor een kennismaking. Iedereen is welkom om een kop koffie te komen drinken. Deze gesprekken zijn zonder agenda. Op deze ongedwongen manier kunnen de inwoners hun dorpswethouder leren kennen en hoort de wethouder ondertussen wat er speelt in de dorpen.

Het goede gesprek per dorp en stad

Elk dorp en de stad in Molenlanden heeft zijn eigen specifieke identiteit met eigen vraagstukken. Dit vraagt om een specifieke aanpak. We gaan elk dorp en stad aandoen. We komen niet met een open vraag, maar we komen met een inventarisatie gekoppeld aan de thema's met pit. Dit doen we omdat er al veel gaande is, er in de voorgaande jaren al vele gesprekken gevoerd zijn, en dit niet opnieuw willen doen, en we dus ongeveer weten wat er leeft. Per dorp en stad gaan we de meest urgente en aansluitende onderwerpen verzamelen om de gesprekken goed en gericht in te richten. Zo komen we met de inwoners in een effectief gesprek tot agendasetting.

Per dorp en stad wordt gekeken wat de beste manier is om het gesprek te voeren. Bekend is al dat hier verschillende ervaringen en behoeftes liggen. Een aantal voorbeelden zijn:

- **Ronde tafel-sessie/100waard gesprekken**

Per dorp en stad worden er 100 deelnemers uitgenodigd om mee te praten als vertegenwoordiging van een 'doorsnee' van Molenlanden (zoals inwoners/ondernemers/ sportverenigingen/vrijwilligers). Aanvullend op deze genodigden zijn ook alle inwoners welkom die hier deel van uit willen maken.

- **Het ontbijt, lunch, diner waarbij je met volle mond mag praten**

Ontbijt, lunch, dinersessies waarbij een maaltijd wordt genuttigd in groepen van maximaal 10 en met elkaar over een bepaald thema wordt gesproken. Dit kan ook een 'maak je pizzapunt sessie' met jongeren zijn.



Inzet van Tip Molenlanden

Het Kontakt heeft een digitale tool om inwoners vragen/stellingen voor te leggen. Deze tool gaan we inzetten om op een aantal vraagstukken gericht input te krijgen. Digitaal bereiken we een andere doelgroep dan op de reguliere bewonersavonden. **Verder verkennen we ook andere vormen van e-participatie.**

Het goede gesprek op thema

Een aantal thema's in het coalitieprogramma, zoals Duurzaamheid en Klimaat, hebben een hoog abstractieniveau. Deze onderwerpen verdiepen we niet per dorp, maar doen we Molenlanden breed. Daarbij nodigen we mensen uit die al energie krijgen van dit specifieke thema. Hier zal ook samenlevingsbreed worden uitgenodigd, ook partners uit de regio en andere overheden.

Inspiratiesessies

Sessies waarbij verschillende thema's aan de orde komen met Pittige sprekers, ofwel experts, voor inwoners, ondernemers, bestuurders en collega's. Denk aan klimaatadaptatie, doe-democratie en circulaire economie.

Bijlage 2 | Toelichting op de thema's met PIT

Leven in Molenlanden

1. Zorg voor voldoende woningen, die aansluiten bij wat onze inwoners nodig hebben en die ze ook kunnen betalen

De bevolking in Molenlanden neemt de komende jaren in omvang licht toe en de samenstelling verandert; het aantal ouderen neemt toe en de gezinsverdunding zet door. Welke opgave ligt er kwantitatief en kwalitatief in Molenlanden? Zijn de woonbehoeften tussen de dorpen onderling en de stad nog verschillend? Hoe lokaal is de woonbehoefte in Molenlanden gemeentebreed, gebied georiënteerd of tot op dorps- en stadsniveau? Wat is betaalbaar voor onze inwoners? Welke oplossingen zijn er te bedenken op de korte en langere termijn om de woningmarkt te flexibiliseren?

2. Actief aan de slag met woningbouwcorporaties

De in Molenlanden werkzame corporaties hebben een taak in de huisvesting van lagere inkomens en bijzondere doelgroepen. Zij zijn dan ook een belangrijke samenwerkingspartner van de gemeente. Wat kunnen we doen aan de ongewenste gevolgen van de wettelijke beperkingen bij het toewijzen van woningen? Hoe kunnen we samen met woningbouwcorporaties vraaggericht huurwoningen herstructureren en ontwikkelen?

Mens en Samenleving

1. Samen zorgen voor onze familie, vrienden en buurtgenoten die dat nodig hebben en dit betaalbaar houden

Al onze inwoners moeten kunnen meedoen en zich ontwikkelen in Molenlanden. Indien gewenst zo lang mogelijk wonen in de eigen woning en omgeving. Waar nodig met ondersteuning. Kinderen moeten in Molenlanden veilig, gezond en zonder te veel belemmeringen kunnen opgroeien. In Molenlanden dragen we zorg voor elkaar. Hoe kunnen we samen met onze partners en de samenleving zorg effectief inzetten? En hoe houden we oog voor de mens achter het systeem?

2. Mensgerichtheid en op maat

In Molenlanden is de leefwereld van onze inwoners leidend en niet de systeem-



wereld; de ondersteuning wordt daarop afgestemd. Jongeren, ouderen, vluchtelingen, gehandicapten en inwoners met een ondersteuningsvraag worden mensgericht en via maatwerk ondersteund. Dit doen we samen en in samenwerking met en aanvullend op de eigen netwerken en met de lokale partners zoals kerken, welzijnsstichtingen, ouderenbonden, Vluchtelingenwerk, lokale zorgaanbieders, onderwijs, Avres, Dienst Gezondheid en Jeugd, Huizen van de Waard en Dorpskamers, adviesorganen enz.

3. Preventie en betaalbaarheid

Het beroep op zorg en ondersteuning neemt de laatste tijd toe. We willen graag met onze partners verder verkennen welke ontwikkelingen dit veroorzaken en hoe we gezamenlijk kunnen bereiken dat minder zorg en ondersteuning nodig is.

Economie

1. Het gelijktijdig kunnen genieten van onze groene oase, voor inwoners en toeristen

We wonen in een in een uniek Hollands landschap met als bijzonder (wereld-) erfgoed de vele molens. Er is een sterke groei van het toerisme. Dit biedt kansen voor ondernemerschap, werkgelegenheid en het behoud (en uitbreiding) van voorzieningen. Onze inwoners, toeristen en recreanten moeten hier kunnen genieten met respect voor onze identiteit, natuur en landschap. En dat staat ook op gespannen voet met elkaar. Hoe kunnen we met alle partijen en samen met andere overheden (met name de provincie) zorgen voor een duur-

zame balans in recreatieve initiatieven die aansluit op de behoefte en de leefbaarheid van ons gebied, de kernen en de stad?

2. Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

De druk op rijks- en provinciale wegen wordt steeds groter en mede door de aantrekkende economie. Het gebrek aan capaciteit op de weg wordt steeds nijpender. Weggebruikers zoeken naar alternatieven voor de overvolle stroomwegen en wijken daarvoor uit naar het onderliggend wegennet. Hoe houden we ons gebied bereikbaar en voorkomen we verkeersonveiligheid en overlast voor onze bevolking?

3. Goede aansluiting van onderwijs op arbeidsmarkt in het belang van onze bedrijven

De bedrijven in onze regio hebben dringend behoefte aan (technisch) geschoold personeel op alle niveaus. Bedrijven hebben moeite om geschikt personeel te vinden, dit remt de groei van deze bedrijven. Een goede samenwerking tussen Onderwijs, Ondernemers en Overheid is hierbij noodzakelijk. Ondernemen we de juiste activiteiten? Is een extra vakopleiding een mogelijke oplossing?

Duurzaamheid en Klimaat

1. Actief aan de slag met bodemdaling

Onze veenbodem zakt al decennia. Als gevolg van klimaatverandering en langere perioden van droogte wordt de daling van de bodem versneld en daarmee urgent. Waterschap Rivierenland bereidt in samenwerking met gemeente en inwoners een wijziging voor op het huidige watersysteem. Is dat helpend genoeg? Bodemdaling heeft tevens gevolgen voor het ruimtegebruik van de beschikbare gronden binnen onze gemeente en regio. Hoe gaan we hier op een goede manier mee om? En vraagt dat in de verschillende delen van Molenlanden om dezelfde maatregelen?

2. Energiestransitie

Het opwekken van duurzame energie leidt onvermijdelijk tot een zichtbare nieuwe laag in het landschap. Ingrepen in de ondergrond (bijvoorbeeld voor de aanleg van warmtenetten en het versterken van het elektriciteitsnet) zijn van invloed op de inrichting van de buitenruimte. Elke regio moet een RES (Regionale Energie Strategie) en een uitvoeringsagenda vaststellen, waarin wordt aangegeven hoe de regio de opgave voor de energietransitie gaat uit-



voeren. Hoe ziet de samenleving de concrete bijdrage van Molenlanden aan de energieopgave als je kijkt naar de te realiseren energiebesparing en de hoeveelheid op te wekken duurzame energie? Welke initiatieven worden er al ondernomen in Molenlanden waar op voortgeborduurd kan worden?

3. Molenlanden van het gas

Iedere gemeente is verplicht om in 2021 een vastgesteld warmteplan te hebben, waarin de gemeente bepaalt wanneer welke kern of wijk aardgasvrij moet worden. De ontwerpateliers voor de Regionale Energiestrategie vindt de komende maanden plaats en er zullen ook inspiratiesessies plaatsvinden. Dit geeft input de voor het proces van participatie voor het Samenlevingsprogramma.

Beter omgaan met ons gebied

1. Verminderen afval

Waar we nu nog vooral een lineaire economie kennen, waarbij grondstoffen uiteindelijk afval worden, gaan we toe naar een circulaire economie waarbij afval niet meer bestaat. De Rijksoverheid heeft de ambitie om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Als de economie van Molenlanden in 2050 circulair is, doordat bijvoorbeeld woningen, wegen en producten efficiënter worden ontworpen en materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt wat moeten we dan nu al in gang zetten? In het project 'waarde in de waarde' wordt hier al actief over nagedacht, bij deze energie sluiten we aan!

2. Verhogen van de biodiversiteit en kwaliteit van ons voedsel

Er is steeds meer aandacht voor de kwaliteit van ons voedsel in relatie tot onze gezondheid. Onze bedrijven in het veenweidegebied zijn belangrijke

producenten van voedsel. Als gemeente ondersteunen we onderzoek en activiteiten op het gebied van toekomstbestendige landbouw en die oplossingen bieden voor het herstellen van de biodiversiteit, tegengaan van vershraling van de aarde en een watersysteem dat bestand is tegen de klimaatverandering. Hoe kunnen we de inzichten naar ons gebied vertalen? Wat hopen we terug te brengen in ons landschap en met welke bedoeling? En welke inzichten hebben onze boeren en partijen als Blauwzaam, de agrarische natuurvereniging Den Hâneker, Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard en het onderwijs hier al van die benut kan worden?

Een passende gemeente

1. Draagvlak en invloed

Vraagstukken als De Hoeken, Kinderdijk, Slingelandse plassen en de huisvesting arbeidsmigranten op de camping de Put vragen directe aandacht en dialoog tussen het bestuur en de samenleving. Wanneer is er sprake van 'goede dialoog en 'voldoende draagvlak'. Het is belangrijk hier als samenleving bewust(er) bij stil te staan. Zeker omdat er op ruimtelijk gebied een 'ja-mits' beleid wordt gevolgd en 'draagvlak' een van de mitsen is. Hoe duid je een grote groep 'zwijgende' inwoners? Wat is de invloed van protesten? Wanneer ervaren inwoners invloed?

2. Bestuursstijl en organisatiekracht

In het licht van alle urgente en waardevolle thema's is het belangrijk dat de gemeente nadenkt over bestuursstijl en organisatiekracht. De thema's met PIT zullen allen hun eigen set aan maatregelen vragen om in gang gezet te worden of uitgevoerd te worden. Voor de gemeente is belangrijk per thema (of zelfs maatregel) bewust te zijn van de rolname. Welke rol heeft de gemeente? En welk gedrag (welke bestuursstijl) is het meest helpend?

3. Dorpsregisseurs

Er zullen dorpsregisseurs worden geïntroduceerd die de weg kunnen wijzen binnen de gemeente. Ook dit gaat in samenspraak met de inwoners. Aan wat voor wegwijzer is behoefte?

4. Scherp op de gemeentelijke uitgaven (en inkomsten) letten

Het is belangrijk dat de gemeente samen met de samenleving nadenkt naar welke thema's welke middelen worden uitgegeven, Hoe doe je dat op een

transparante wijze en hoe betrek je hierin de wens om komen tot lastenverlaging voor inwoners.

5. Harmonisatie van verschillen tussen diverse beleidsterreinen

Overzicht en duidelijkheid hoe we met elkaar naar thema's kijken, stimuleren en ontwikkelen vraagt om expliciete keuzes voor de ene of de andere aanpak. Bijv. subsidiebeleid, Molenwaards kookboek en Giessenlandse omgevingsvisie. Aan welke koers is behoefte en wat past hier het beste bij?

Bijlage 3 | Kalender *(niet compleet en veel data staan nog niet vast)*

Januari

Datum	Activiteit	Thema met PIT	Betrokkenen	Wie?
15 jan.	Kennismaking met dorpsoverleg Giessenburg	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Giessenburg	Bram Visser
15 jan.	Raadsavond huisvesting arbeidsmigranten Camping De Put	Leven in Molenlanden	Camping de Put, VVAC, inwoners	Raad en college
18 jan.	Verkeersactie Giessen-Oudekerk	Economie	Bewoners Giessen-Oudekerk	Bram Visser
21 jan.	Bijeenkomst Energietransitie Alblasserwaard	Duurzaamheid en klimaat	Regio Alblasserwaard	Teunis Jacob Slob
21 jan.	Kennismaking met dorpsoverleg Bleskensgraaf	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Bleskensgraaf	Teunis Jacob Slob
23 jan.	Kennismaking met dorpsoverleg Streefkerk	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Streefkerk	Johan Quik
23 jan.	Kennismaking met dorpsoverleg Noordeloos	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Noordeloos	Lizanne Lanser
24 jan.	Externe Oriëntatie; Molenlanden op de kaart	Alle thema's	80 genodigden (inwoners, ondernemers, partners)	Dirk van der Borg, college en gemeenteraad

Februari

Datum	Activiteit	Thema met PIT	Betrokkenen	Wie?
4 feb.	Bijeenkomst gezamenlijke dorpsoverleggen	Een passende gemeente	18 dorpsoverleggen	Lizanne Lanser
5 feb.	Kennismaking met dorpsoverleg Groot-Ammers	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Groot-Ammers	Arco Bikker
11 feb.	Kennismaking met dorpsoverleg Nieuwpoort-Langerak	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Nieuwpoort-Langerak	Arco Bikker
18 feb.	Kennismaking met dorpsoverleg Wijngaarden	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Wijngaarden	Bram Visser
Begin feb.	Koffie met de dorpswethouder; Giessenburg	Alle thema's	Inwoners Giessenburg	Bram Visser
Begin feb.	Koffie met de dorpswethouder; Hoogblokland	Alle thema's	Inwoners Hoogblokland	Lizanne Lanser
Begin feb.	Koffie met de dorpswethouder; Molenaarsgraaf-Brandwijk	Alle thema's	Inwoners Molenaarsgraaf-Brandwijk	Teunis Jacob Slob
Half feb.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Giessenburg	De thema's die in Giessenburg leven	100 genodigden uit Giessenburg + inwoners die belangstelling hebben	Bram Visser Arco Bikker Gemeenteraad
Half feb.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Goudriaan	De thema's die in Goudriaan leven	100 genodigden uit Goudriaan + inwoners die belangstelling hebben	Teunis Jacob Slob Lizanne Lanser Gemeenteraad
Half feb.	Het ontbijt, lunch, diner waarbij je met volle mond mag praten; 'Duurzaamheid'	Duurzaamheid en klimaat	10 genodigden Molenlanden breed	Teunis Jacob Slob
Eind feb.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Nieuw-Lekkerland	De thema's die in Nieuw-Lekkerland leven	100 genodigden uit Nieuw-Lekkerland + inwoners die belangstelling hebben	Johan Quik Bram Visser Gemeenteraad

Half feb.	Het ontbijt, lunch, diner waarbij je met volle mond mag praten; 'Duurzaamheid'	Duurzaamheid en klimaat	10 genodigden Molenlanden breed	Teunis Jacob Slob
Eind feb.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Nieuw-Lekkerland	De thema's die in Nieuw-Lekkerland leven	100 genodigden uit Nieuw-Lekkerland + inwoners die belangstelling hebben	Johan Quik Bram Visser Gemeenteraad
Eind feb.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Nieuwpoort en Langerak	De thema's die in Nieuwpoort en Langerak leven	100 genodigden uit Nieuwpoort en Langerak + inwoners die belangstelling hebben	Arco Bikker Bram Visser Gemeenteraad
Eind feb.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Noordeloos	De thema's die in Noordeloos leven	100 genodigden uit Noordeloos + inwoners die belangstelling hebben	Teunis Jacob Slob Lizanne Lanser Gemeenteraad
Eind feb.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Wijngaarden	De thema's die in Wijngaarden leven	100 genodigden uit Wijngaarden + inwoners die belangstelling hebben	Bram Visser Lizanne Lanser Gemeenteraad
				Gemeenteraad
Eind feb.	Koffie met de dorpswethouder; Arkel	Alle thema's	Inwoners Hoogblokland	Lizanne Lanser
Eind feb.	Koffie met de dorpswethouder; Schelluinen	Alle thema's	Inwoners Schelluinen	Bram Visser
Eind feb.	Koffie met de dorpswethouder; Kinderdijk	Alle thema's	Inwoners Kinderdijk	Arco Bikker
Eind feb.	Koffie met de dorpswethouder; Nieuw-Lekkerland	Alle thema's	Inwoners Schelluinen	Johan Quik

Maart

Datum	Activiteit	Thema met PIT	Betrokkenen	Wie?
4 mrt.	Kennisavond Ondernemersvereniging Graafstroom	Economie	Ondernemersvereniging Graafstroom	Teunis Jacob Slob
11 mrt.	Kennismaking met dorpsoverleg Nieuw-Lekkerland	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Nieuw-Lekkerland	Johan Quik
11-16 mrt	Kom binnen bij bedrijven!	Economie	Openhuis bedrijven Molenlanden	Teunis Jacob Slob en College
18 mrt.	Kennismaking met dorpsoverleg Oud-Alblas	Een passende gemeente	Dorpsoverleg Oud-Alblas	Johan Quik
19 mrt.	Groen Verbindt	Duurzaamheid en klimaat	Stichting Blauwzaam, provincie ZH, partners, initiatiefnemers	Johan Quik
21 mrt.	Ondernemersoverleg Gelkenes	Economie	Industrieschap Gelkenes	Teunis Jacob Slob
27 mrt.	Kennismaking Ondernemersvereniging Nieuw-Lekkerland	Economie	Ondernemersvereniging Nieuw-Lekkerland	Teunis Jacob Slob
Begin mrt.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Groot-Ammers	De thema's die in Groot-Ammers en Hoogblokland leven	100 genodigden uit Groot-Ammers inwoners die belangstelling hebben	Arco Bikker Teunis Jacob Slob Gemeenteraad

Begin mrt.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Hoogblokland	De thema's die in Hoogblokland leven	100 genodigden uit Hoogblokland + inwoners die belangstelling hebben	Lizanne Lanser Johan Quik Gemeenteraad
Begin mrt.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Giessen-Oudekerk	De thema's die in Giessen-Oudekerk leven	100 genodigden uit Giessen-Oudekerk + inwoners die belangstelling hebben	Bram Visser Arco Bikker Gemeenteraad
Begin mrt.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Bleskensgraaf	De thema's die in Bleskensgraaf leven	100 genodigden uit Bleskensgraaf + inwoners die belangstelling hebben	Teunis Jacob Slob Johan Quik Gemeenteraad
Begin mrt.	Koffie met de dorpswethouder; Streefkerk	Alle thema's	Inwoners Streefkerk	Johan Quik
Begin mrt.	Koffie met de dorpswethouder; Hoornaar	Alle thema's	Inwoners Hoornaar	Lizanne Lanser
Begin mrt.	Koffie met de dorpswethouder; Bleskensgraaf	Alle thema's	Inwoners Bleskensgraaf	Teunis Jacob Slob
Half mrt.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Schelluinen	De thema's die in Schelluinen leven	100 genodigden uit Schelluinen + inwoners die belangstelling hebben	Bram Visser Arco Bikker Gemeenteraad
Half mrt.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Kinderdijk	De thema's die in Kinderdijk leven	100 genodigden uit Kinderdijk + inwoners die belangstelling hebben	Arco Bikker Lizanne Lanser Gemeenteraad
Half mrt.	Het ontbijt, lunch, diner waarbij je met volle mond mag praten; 'Doe-Democratie'	Een passende gemeente	10 genodigden Molenlanden breed	Lizanne Lanser
Eind mrt.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Arkel	De thema's die in Arkel	100 genodigden uit Arkel inwoners die belangstelling hebben	Lizanne Lanser Arco Bikker Gemeenteraad
Eind mrt.	Koffie met de dorpswethouder; Wijngaarden	Alle thema's	Inwoners Wijngaarden	Bram Visser
Eind mrt.	Koffie met de dorpswethouder; Ottoland	Alle thema's	Inwoners Ottoland	Teunis Jacob Slob
Eind mrt.	Koffie met de dorpswethouder; Giessen-Oudekerk	Alle thema's	Inwoners Giessen-Oudekerk	Bram Visser

April

Datum	Activiteit	Thema met PIT	Betrokkenen	Wie?
Begin apr.	Koffie met de dorpswethouder; Goudriaan	Alle thema's	Inwoners Goudriaan	Teunis Jacob Slob
Begin apr.	Koffie met de dorpswethouder; Groot-Ammers	Alle thema's	Inwoners Groot-Ammers	Arco Bikker
Begin apr.	Koffie met de dorpswethouder; Noordeloos	Alle thema's	Inwoners Noordeloos	Lizanne Lanser
Begin apr.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Ottoland	De thema's die in Ottoland, leven	100 genodigden uit Ottoland + inwoners die belangstelling hebben	Teunis Jacob Slob Bram Visser Gemeenteraad

Begin apr.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Hoornaar	De thema's die in Hoornaar leven	100 genodigden uit Hoornaar + inwoners die belangstelling hebben	Lizanne Lanser Johan Quik Gemeenteraad
Begin apr.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Streefkerk	De thema's die in Streefkerk leven	100 genodigden uit Streefkerk + inwoners die belangstelling hebben	Johan Quik Bram Visser Gemeenteraad
Half apr.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Oud-Alblas	De thema's die in Oud-Alblas leven	100 genodigden uit Oud-Alblas + inwoners die belangstelling hebben	Johan Quik Teunis Jacob Slob Gemeenteraad
Half apr.	Het ontbijt, lunch, diner waarbij je met volle mond mag praten; 'Circulaire Economie'	Beter omgaan met ons gebied	10 genodigden Molenlanden breed	Teunis Jacob Slob
Eind apr.	Ronde tafel-sessie/100waard gesprek Brandwijk en Molenaarsgraaf	De thema's die in Brandwijk en Molenaarsgraaf leven	100 genodigden uit Brandwijk en Molenaarsgraaf + inwoners die belangstelling hebben	Teunis Jacob Slob Johan Quik Gemeenteraad
Eind apr.	Koffie met de dorpswethouder; Oud-Alblas	Alle thema's	Inwoners Oud-Alblas	Johan Quik
Eind apr.	Koffie met de dorpswethouder; Nieuwpoort-Langerak	Alle thema's	Inwoners Nieuwpoort-Langerak	Arco Bikker